

DISSERTATIO ACADEMICA,
OB ADIÆ VATICINIUM SUETHICE
VERSUM NOTISQUE EXPLICATUM
SISTENS,

CUJUS PARTEM II: DAM,
CONSENSU AMPLASS. FAC. PHILOS. IN ACAD. ABOËNS.

PRÆSIDE
JOH. HENR. FATTENBORG,
Litterat. Orient. Profesf. Ord.

PRO GRADU PHILOSOPHICO,
PUBLICÈ VENTILANDAM PROPONIT
ANDREAS JOHANNES SJÓGREN,
Stipendiarius Bremerian. Wiburgensis.

Thiel
In Auditorio Philof. die XXI Junii MDCCCXIX,

h. a. m. s.

ABOË, TYPIS FRENCKELLIANIS.

de ditt näste ibland stjernorna, skall jag nedstörta dig
derifrån, säger Herren. 4)

v. 5.

rupes petrarum) *sedes alta est.* Legisse videntur LXX,
& VULG. מרים מרים loco מרים vertentes: *ὑψῶν κατόικων αὐτῆς,*
& *exaltans folium suum.* Apte quidem sic מרים respon-
deret præcedenti participio שכני. At deest codicum fides.

- 4) אמ תגביה, *si extuleris scil. nidum tuum*, קנך a fine postero-
ris hemistichii hujus versus repetito, explicarunt recentiores
Interpretes fere omnes, eodem, quo ROSENMÜLL. in *Scholl.*
ad h. l., usi argumento, scil. quia apud Jeremiam *Cap.*
XLIX: 16 disertè legitur: אמ תגביה כנשך קנך. Sed tanto
libentius veteres sequimur Intt. quorum alii passive, alii
intransitive תגביה intellexerunt, quanto elegantior est
dictionis varietas, quæ ex illorum oritur explicandi ra-
tione, quamque in nostra versione exprimere conati sumus.
Neque insolitus est intransitivus verbi Hiphil. תגביה usus.
Occurrit enim v. c. *Pf. CXIII: 5* יהוה - המגבירי לשברו
i. e. Jehova exaltans se ad habitandum, & *Job. V: 7*
בני עוף רשף יגביהו עוף, *h. e. alites in sublime semet attollunt vo-*
lando; & quis, quæsumus, elegantem Jobi versiculum,
אם על פיך יגביה נשך וכי ירים קנך, qui *Cap. XXXIX:*
7: mus est, ita corrumpere auderet, ut illum his converte-
ret verbis? *An tuo jussu extollit nidum suum aquila? An*
(tuo jussu) attollit illum? Quanto melius, qui heic haud
ita bene Obadiæ consuluit dignitati, ROSENMÜLLERUS ipse
(in Scholl. ad Job.) eundem Jobi locum interpretatus est!
An tuo jussu sublime petit aquila? Et in alto ponit nidum?
Quod autem Jobo datur, concedendum quoque est Obadiæ;
atque Jeremiam hoc loco ducem eligere nolumus, quippe

v. 5. *Om tjufvar, om nattöfvare inträngt hos dig, huru vore du då förstörd? Monne ickc tjufvar stjåla blett sitt behof? Om vinbårgare inträngt hos dig, monne ickc de quarlemnat några drufvor till efterhemtning. 5)*

B 2

v. 6.

quum, timidus velut imitator, sublimitatem Obadiæ assequi vix valeret, quod in hoc audacissimum erat omnino refecavit — defunt enim in illo verba *אם בין כוכבים* — & edita tantummodo terræ, ubi rapaces nidulari solent alites, scandens, *קנר* cum *תגביה* conjunxit.

- 5) *אם* interrogandi vim sæpius obtinere nemini notum non est, atque sic etiam ROSENMÜLLERUS, l. c., particulam istam explicavit. Sed aptior jam duobus primis, quibus heic occurrit locis, nobis videtur vulgaris *אם* conditionalis vis, & aptissima cerie est ante *בצרים*, ubi in interrogatione si ponatur, inconcinnam ambotum poliremorum reddit verliculorum conversionem, tum latinam a ROSENMÜLLERO propositam: *num vindemiatores venerunt tibi? annon illi reliquos faciunt racemos?* tum imprimis vernacula, qua heic utimur, lingua confectam: *monne vinbårgare inträngt hos dig? skulle ickc de hafva quarlemnat några drufvor till efterhämtning?* Hoc autemposito, atque, ut speramus, concessio, sequitur etiam, ut particulæ *אם* exclamandi vis minus commode hoc loco tribuatur, quæ ROSENMÜLLERI quoque est sententia, sed adverbii interrogativi more explicanda sit *quomodo?* l. *qua ratione?* aut forsitan ita, ut totam enunciationem in interrogandi forma ponendam esse simpliciter significet, unde hæc prodit interpretatio: *om tjufvar inträngt hos dig, vore du väl så förstörd?* scil. quemadmodum nunc es.

אֵיךְ נִרְמִיחָהּ Syr. quidem & CHALD. ita interpretati sunt, ut *conticendi* & *sopore obstupefcenti* significaciones verbo דָּמָה, e cognato דָּמַם, adtribuerent; sed quum solita דָּמָה potestas commodum præbeat sensum, ab illa vix recedendum est; quemadmodum etiam LXX, illorumque fidus pedisequus ARABES vix audiendi sunt, qui πῆ ἄν ἀπερῆσθης & حَيْثُ طَرَحْتِ habent, quasi, notantibus

DRUSIO & CAPELLO, אֵיךְ נִרְמִיחָהּ legisent. Cfr. Jo. MARCK. in *Comment. in XII, prophet. minn.*

עללרת - - - הלוא optime explicari putant haud pauci e *Lev. XIX: 10*, ubi talis racematio vetita legitur, quæ nihil uvarum pauperibus colligendarum relinquit. Sed illud præceptum huc trahere opus non est. Furibus enim & nocturnis prædonibus religio non est, omnia, si possint, ita agere & ferre, ut neque hilum remaneat; sed raro illis tantum temporis conceditur, ut tale facinus perpetrare queant; quare, metuentes quoque, ne illis superveniat rerum auferendarum dominus, quantum possunt pro tempore corradunt &, paucis saltem rebus relictis, raptò celeriter diffugiunt. — De cetero, quod ad sensum totius versiculi attinet, planissimus omnino est. Id nimirum significatum voluit Propheta, gravem vastationem, quam Idumæis illaturi essent crudelissimi hostes mox irruentes, cum illa rerum jactura, quæ rapacibus furum ac prædonum nocturnorum cito affugientium manibus accipitur, haudquaquam esse comparandam; quippe quum latrones, licet rapacitatis scelere furiosissimi sint, aliquid tamen relinquere cogantur, igne & ferro terram Idumæam ejusque incolas ita vastaturi, depopulaturi erunt hostes ferocissimi, ut ne vestigia quidem gentis, aut rerum illius vel minima monumenta transeuntium oculis deprehendi possint,

v. 6. Huru genomfökt är Esau? huru genomletade äro hans gömsällen? 6)

v. 7. De som med dig i förbund flodo, hafva följt dig till gränsen, de hafva bedragit dig, de hafva besegrat dig, som med dig i fred lefde, de som ditt bröd äto hafva ställt försät för dig, och du märkte det icke. 7)

v. 8.

6) עשו in origine nomen proprium, hoc loco gentile & patronymicum est, Esavi posteros ditionemque illorum, significans.

רַבִּי rarius apud Hebræos verbum, e Syriaca & Chaldaica dialectis *quærendi* significationem satis confirmatam habet,

7) שָׂלַח, qua significatione subinde pollet Græc. προπέμπειν & Lat. *deducere*, ita ut idem sit atque *amico* aliquem *comitari*, eadem hoc loco sumimus. Rarior quidem est hic usus & formæ solummodo pihel. proprius, sed confirmatur tamen, tum primigenia *mittendi* ac frequentius usurpata *dimittendi* vi, tum etiam exemplis quibusdam satis luculentis, qualia sunt *Genes. XII: 20* & *XIIX: 16*. Cfr. ROSENMÜLL. l. c. Neque non contextus ipse hanc significationem flagitare videtur. Si enim ante casum istum, quem Idumæis denuntiavit Propheta, amico erga illos se non gessissent focii, vix intelligi potest, qua ratione Edomum sefellerint eique insidias struxerint. At his positis, planissimus oritur hic verborum --- עַד גְּבוּלֵי --- שְׂלַחֲךָ sensus: "qui data fide & foedere victimarum sanguine sancito tecum juncti fuerant, & auxilium ad communem hostem propulsandum tibi sponponderant, illi iidem

suafores tibi facti sunt belli & te honesta deductione ac copiis instructis ad fines tuos ab hostibus circumseptos comitati sunt. At hic loci te, nihil fraudis suspicantem, ex inopinato deceperunt: nam ecce! ad hostem repente transgressi, qui tecum pacem agitaverant, te adorti sunt & victoriam de te reportarunt". Ad magnitudinem calamitatis verbis augendam hæc composita sunt. Durum enim est succumbere hosti; at ab amicis sociisque prodi & hostium manibus tradi, animum violatæ fidei & foederum fractorum sensu lauciat, dilacerat, atque sic ipsius infortunii vim vehementer auget.

השימרן expresferunt LXX. ἀντεςησάν σοι, ω pro ω legentes, quemadmodum in versu 3:10 השימרן fecerunt. At vide sis, quæ ibi disputavit CAROL. ERIC. HÄLLFORS.

לחם varie a viris doctis explicatum est; nos autem in vertendo cum iis fecimus, qui, nomine אַנְשֵׁי אֶפְסוֹסֵי הַכֶּיֶתֶבֶת repetito, *homines panis de convictoribus*, qui pane alicujus vescuntur, interpretati sunt. Sed accentu Atnach suo loco dimoto & voci præcedenti לך supposito, ac denique præfixo ו ante לחם subintellecto, SYRO duce, vocem אַנְשֵׁי in eodem cum לחם membro concludi potest, atque haud scio, an hæc ratio omnium optima sit. Nam bina versiculi hemistichia hoc modo æquabiliora fiunt, & si conjunctio ו ante לחם abest, secundum Masorethicam textus distinctionem ante יכלו quoque desideratur. Quam autem sequaris rationem, idem fere prodit sensus,

מור illis adnumerandam est vocabulis, de quorum significatibus, utpote obscurioris sunt originis, vix certi esse possumus. Neque de *fascia*, seu *vincitura*, qua vul-

nera obligari solent, aut ipsius *ulceris obligati* significationibus, quæ duobus aliis locis, scil. *Jerem. XXX: 18* & *Hof. V: 13*, ubi vox מורר occurrit, adhiberi solent, nunc disputandum est; quoniam si vel firmisissimis confirmatione essent argumentis, nihil tamen illæ ad hunc locum explicandum facere valerent. Sed si de illis dubitatum sit significationibus, *insidiarum* quoque acceptio, qua in versione usi sumus, in dubium vocari potest. Pendet enim illa, uti quidem nobis videtur, potissimum e veterum Interpretum auctoritate, qui miro consensu ad illam stabiliendam conspirarunt. Quod autem ad etymologica attinet argumenta, longius & e multimodo linguarum orientalium usu petita sunt, ideoque etiam claudicant. Nam si cum recentioribus Lexicographis, sive Arab. *زور* *mentitus est*, aut *زور* *aqualiter distendit, uti fit implendo utrem*, sive Syr. *ܙܘܪܐ* *extensus fuit*, und. *ܙܘܪܐ* *extensum funibus suis tentorium* (cfr. J. D. MICHAËLIS in EDM. CASTELLI *Lex. Syr.*) in auxilium adhibueris, quo mendacii & tendiculae, aut laquei l. retis significationes ut primarias, & e quibus *insidiarum* vis quodammodo exsculpi possit, voci Hebrææ vindicare valeres, hæc tamen omnia, quam incerta & precario sumta sint, quis est qui non videat? At quoniam meliora nescimus, in his quoque standum est conjecturis.

ר per enallagen personæ cum SYR. & CHALD. retulimus ad Edomum, quem in Hda perl. allocutus fuerat Vates; tales enim lubiti transitus Hebræorum prophetis, vehementioribus animi motibus percitis, admodum vulgares sunt. Eodem modo etiam sensum intellexisse videntur LXX, præsertim si codicis Alexandrini lectionem *ἐκ ἑσῆ σοῦ ἀνθρώπου ἐν ἀνθρώποις*.

v. 8. Skall Jag icke på den dagen, säger Herren, utrota de
vise från Edom, och all klohet ifrån Esaus berg? 8)

v. 9.

8) הָלֹא interrogandi sua vi hoc loco affirmationem inferre post MARCKIUM l. l., observavit quoque ROSENMÜLL. in Scholl. cit. Sed sæpius, & forsitan etiam heic, vix opus est, ut in interrogatione explicetur הָלֹא. Indicat enim haud raro tantummodo rem, idemque ac particula exclamandi הָלֹא valet, ut v. c. Ruth. II: 8, הָלֹא שְׂמֹעַת בְּתִי, i. e. suethice: hör då min dotter! quomodo etiam in lingua Samarit. nonnunquam ponitur pro הָלֹא, v. c. Genes. XLIX: 15. Cfr. GESEN. in Lex. ad voc. לֹא. Quod forte etiam in causa est, cur הָלֹא h. l. e Veteribus omiserint LXX. ARAB. & SYR.

הָלֹא illo die i. tempore, scil. quo ego Jehova Edomum perditurus ero: Sic enim hæc dictio hoc loco, ut centies, sese refert ad illud temporis punctum, quod in tota re, a vate canenda, summum est atque præcipuum.

וְ ante הָאֲבֵרֹתַי tantum convertit, non copulat, inquit ROSENMÜLL. Quid vero, si post הָרֹחַ, oratione interjectis vocibus נָאִם יְהוָה abrupta, reticentiam verbi cujusdam, idem fere ac אָבֵר significantis, admittamus? Annon tales aposiopeses vatibus furentibus propriæ? Quod si concedatur, particula וְ verbum omisum, cujus tamen absentia ipse oblitus fuerat auctor, cum הָאֲבֵרֹתַי conjungit.

הָרֹחַ idem ac mons Seir, postea, cum Esau & posterii illius ibi confederant, mons Esau dictus.

Quod ad sensum hujus versiculi attinet, illo nihil expliciatum esse potest, si modo hac ratione constitutur: defendit quidem civitatem bellica virtus; at quum magnam quoque vim ad illam sustinendam prudentum habeant consilia, atque id fore apud se statuisset justus scelerum vindex Jehova, ut funditus Edomum everteret, necesse quoque fuit, ut non solum fortes viri heroesque humum morderent, verum etiam omnia fulcimenta, quæ togati cives, spectata sapientia & longa rerum experientia ornati, mox ruituræ reipublicæ supponere valent, subtraherentur ac disjicerentur. Quæ omnia cum prono fluant alveo, haudquaquam sententiæ accedere possumus SCHNURRERE, locum nostrum his interpretantis verbis: "Quod dicit Propheta, futurum esse, ut sapientiores omnes ablati sint, non eum sensum habere debet, quod qui consilio rerumque peritia valerent extinguendi sint ante excidium reipublicæ; sed potest verborum sensus esse hic: fore, ut omnia ab ipsis tam perverse agantur & infeliciter; ac si nullus inter eos supereslet, qui consilio rerumque usu quidquam valeret". Jejuna &, quod magis est, a communi Judæorum sentiendi ac loquendi ratione aliena hæc certe sunt. Nam persuasissimum erat omnibus Abrahamo satis, omnia agere ac perficere posse illorum summa veneratione prosequendum Numen Jehova, Silent immutabiles naturæ leges & sulphur ignemque de cælo in terram dejecit Jehova, durum ad instar petræ facit cor Pharaonis, ipsumque solem in Gibeon & lunam in valle Ajalon consistere jubet. Sic cogitabat, sentiebat, loquebatur pius quisque Israëlitæ; quare etiam hujus versiculi אברתי de Jehova, Idumæo-

rum sapientes perdente simpliciter intelligimus, & vix ac ne vix quidem ad ea, quæ ab ipsis Idumæis perverse & infeliciter acta essent, referimus. Si sub nostro frigidiori cælo & nostris diebus vixisset Obadias, si placidus attentusque Kantii discipulus interiores mentis humanæ recessus & rationem modumque, quo divina Summi Numinis vis in pectora hominum agat & penetret, quantum mortalibus datum sit, perferutari didicisset, & si denique tranquillo ac sedato animo chordas pectine pulsasset, Schnurrerianæ rationi haud multum refragaremur. Cum autem sub ardente orientis sole, & juvenili generis humani ætate natus, necdum subtilioris & exquisitoris doctrinæ studiis expolitus esset Vates noster; cum divino furore correptus & amore in patriam iraque in hostes actus ac concitatus futura caneret & ipsam Jehovam, quid acturus esset, prædicentem induceret; & denique cum, ut probum ac sincerum decebat Judæum, populari, de qua jam diximus, opinioni, Jehovam particulari & ἀμεσῶ vi in res agere humanas ab incunabulis innutritus, atque ut propheta ad illam institutus & imbutus esset, qualem proposuit laudatus Germaniæ philologus, talem sensum Obadiæ verbis subesse, ut concedamus, nunquam impetrabit. De cætero, cum de vaticiniis quæstio sit, non semper saltem anxia cura & laboriosa diligentia, quo die, qua hora singulæ vel minutissimæ res, quas id, quod caput est, complectitur, re vera eventum habuerint, indagare & odorari nolumus; sufficit enim sæpissime illud יהיה ביום ההוא, *Et futurum est tempore isto*; quare etiam, utrum ante, an sub, an post excidium civitatis Edomiticæ perdidit Jehova sapientes Idumæorum, nihil curamus; lætum enim certe est, si fides habenda sit Prophetæ, tempore isto,

v. 9. Dina hjeltar, o Theman! skola förfräccte blifva, så att hvarje man på Esaus berg skall utrotad varda, 9)

C 2

v. 10.

9) חִימָן, si sensu appellativo sumitur, *austum* & *plagam australem* significat, quo modo CHALD. & HIERONYM. in *Comment. ad h. l.* habent, ratione explicationis inde deducta, quod ad meridiem terræ Israëliticæ sita erat regio Idumæorum; si autem ut proprium consideratur, nomen fuit ditionis & oppiduli in orientali Idumææ parte, teste HIERON. in *Comment. cit. Et ad Hof. 1: 12.* Quarum sententiarum posterior videtur verior; quia quo loco sita Idumæa, ad rem, quam tractat Vates, heic saltem nihil interesse potuit; sed quum in priori versu sapientum Idumæorum mentionem fecisset, regionem ipsam ex urbe nuncupat Themanensium, qui ab antiquissimis temporibus sapientia & proverbiorum acumine inclaruerant. Cfr. *Job. II: 1, XX: 1, Baruch. II: 22, 23.*

הַמָּקָטַל *vulgo redditur per eadem*; sed cum insolentior sit significatio *per* in præpos. כִּן, atque valde frigeat dictio כִּסְרָה מִקָּטַל, *caedetur per eadem*, his difficultatibus ita mederi studuerunt nonnulli Interpretes, ut aliis punctis appositis מִקָּטַל l. מִקָּטַל legerent, & Arab. مُقاتِل, *virum pralio aptum* significante, in auxilium vocato, Hebr. voci bellatoris strenui vim tribuerent, dum alii, Veterum auctoritatem, Chaldæo tamen excepto, secuti, vocabulum כִּסְרָה ab hoc versu distraherent, illudque, cum מִמָּסוּמ conjunctam, sequentem versum incipere juberent. Sed utram harum elegeris medelarum, aliquid tamen incommodi remanet. Quod enim ad priorem conjecturam, quæ

v. 10. För det mord, för det våld du emot din broder Jacob
 föröfvat skall blygd dig betäcka, och du skall för all tid
 förstörd blifva. 10)

v. 11.

SCHNURRERI est, attinet, vereor, ne ROSENMÜLLERUS l. c. judicii rectus sit, quum talis constructio, qua inter אַחִי & cum eo conjungendum מַקְטֵל interponantur verba אַחִי עָשָׂה, an ab Hebræis unquam usurpata sit, in dubium vocat. In altera explicatione Codices manu scriptos contra pugnantibus habemus; quemadmodum etiam copula ו ante מַקְטֵל deest, quamquam illa a Veteribus addita reperitur, ut taceam, id quoque dici posse, orationem a majori ad minorem rem, ab interficiendo ad violenter agendum procedere, si מַקְטֵל verbum 9;num inciperet. Sed non tanti tamen æstimandæ sunt difficultates, quæ posteriorem sequuntur explicandi rationem, ut illam rejiciamus & vulgari, quæ fere inepta est, acquiescamus; quare etiam in versione מַקְטֵל in versus sequentis initium transduximus. Nam neque id placet, si מַקְטֵל, suo loco servatum, propter eadem, scil. fratris tui, explicetur; quoniam sic positum quoque friget, & longius ab אַחִיךָ fit remotum.

- 10) Causam nunc indicat Propheta, cur a Jehova funditus evertenda sit Idumæorum respublica, eamque unice ponit in scelerato isto facinore, quod in consanguineos suos, Judæos, tum potissimum intulerant Idumæi, cum a Chaldæis, ut videtur, expugnata diriperetur Hierosolymorum urbs. Hic enim eventus cardo caputque rei est, in quo longius forsitan, atque decuit, excurrit Vates. At quoniam usque a primis ambarum gentium initiis infensissimo ac pertinacissimo odio in Jacobi posteros flagrave-